

EKONOMIKA MYSLIVOSTI

1. HISTORIE, POJMY, ZPŮSOBY A LEGISLATIVA OCEŇOVÁNÍ PŘÍRODY

1.1 Krátký přehled historie oceňování přírody

V 70-tých letech minulého století se formuje tzv. „neoklasická ekonomická teorie“, která předpokládá „samoregulaci“ při čerpání přírodních zdrojů - s rostoucí omezeností zdroje roste jeho tržní cena, což podněcuje ke hledání náhradního zdroje) Seják (1999).

Neoklasická teorie vychází z úvahy , že cena statku je určována poměrem jeho nabídky a poptávky. Pokud je poptávka po statku vyšší než nabídka, vstupuje do tvorby jeho ceny vedle výrobních nákladů i *faktor omezenosti*. Neoklasická teorie zavádí také nový pojem „ *mezního (marginálního) užitku* “ tj. užitku z poslední vyprodukované jednotky statku. Cena statku není určena jeho celkovou průměrnou užitečností, nýbrž užitečností posledního statku tohoto druhu. Dalším důležitým pojmem pro vyjádření ceny za užívání přírodního zdroje je *renta*. Je to na čase závislá veličina, která vyjadřuje cenu služby půdy – přičemž se tím rozumí nejen vlastní půda, ale všechny přírodní zdroje s ní spjaté.

Přírodní zdroje mohou být podle jejich charakteru rozděleny na **neobnovitelné** (vyčerpátné) jako jsou například zásoby nerostných surovin a na **obnovitelné**, které jsou schopny se samy regenerovat, jako například ryby, zvěř a les. *Pochopitelně i obnovitelné přírodní zdroje jsou vyčerpátné pakliže nejsou obhospodařovány na principu trvalého využití.*

Základy ekonomiky *neobnovitelných* zdrojů byly formulovány Grayem (1914) a Hotellingem (1931). Pravidla optimálního využití *obnovitelných* přírodních zdrojů byly poprvé souhrnně vyjádřeny Gordonem (1954). Srovnává využití ryb jako přírodního zdroje za podmínek otevřeného přístupu ke zdroji a za podmínek

soukromého vlastnictví a konstatuje, že za prvně uvedených podmínek je zdrojová renta drancována a zdroj sám vyčerpáván až k jeho zániku. U obnovitelných zdrojů jsou rozhodnutí o optimálním odčerpávaném množství a časovým odstupem čerpání navzájem závislá. Je to proto, že zdroj sám (přísně v pojmu biomasy populace) narůstá v čase a potencionální výnos se zvyšuje čím delší jsou odstupy v čerpání zdroje.

Podobně uvádějí *Turner, Pearce a Bateman* (1994) na příkladu rybářství některé zákonitosti čerpání obnovitelných přírodních zdrojů. Důležitým pojmem je tzv. *kritická minimální velikost* populace. U populace s dostatečně velkou kmenovou základnou platí zásada, že můžeme pravidelně odčerpávat její určitou část, zatímco zbytek vyspívá, dozrává a reprodukuje se. Tato část odpovídá přírůstku populace. Tato zásada však přestává platit pokud kmenová základna populace klesne pod uvedenou kritickou minimální velikost. Jestliže se základna populace sníží na velmi nízkou úroveň, zastaví se zároveň reprodukce a populace přestává být životaschopnou. Vyčerpáme-li obnovitelný přírodní zdroj pod tuto kritickou minimální velikost, odsuzujeme jej k zániku bez reprodukce. Kritická minimální velikost je důležitá pro mnoho živočišných druhů. Platí nejen pro množství jedinců v populaci, nýbrž je též významná pro životní areál populace. Jestliže životní areál daného živočišného druhu klesne pod minimální kritickou velikost přestává být pro něj vhodnou životní základnou.

Titíž autoři se zabývají též otázkou etiky využívání přírodních zdrojů a uvádějí existenci dvou ideologických táborů v oblasti ekonomik životního prostředí. Jsou to přístupy technocentrické a ekocentrické.

Podle *Sejáka* (1999), který volně navazuje na tyto autory, poukazují ochránci přírody často na to, že v průmyslových ekonomikách byl narušen vztah mezi lidmi a přírodou a je proto potřeba vytvořit nová přísná pravidla, která by měla zabránit současnému chování lidí, negativně ovlivňujícímu ekologické souvislosti. Čistě exploatační pohled technocentrického přístupu by měl být nahrazen pohledem více ochrannářským, který respektuje kritéria dlouhodobé udržitelnosti ekonomických činností a života vůbec. (*Ekocentrický přístup*).

Tento více či méně intuitivní názor je postaven na individuálním postoji spotřebitelů a není dostatečně slučitelný s liberální neoklasickou ekonomikou. Je

třeba dávat více místa expertním oceněním odborníků na přírodní zdroje a tato ocenění předkládat demokratickému rozhodování většiny. *Integraci výsledků těchto hodnocení do ekonomiky a legislativy musí pak zabezpečovat stát a jeho demokratické mechanismy.*

1.2 Vybrané základní pojmy v oblasti oceňování

(podle Turner, Pearce, Bateman (1994), Pearce (1995), Sejáka (1999)a Šišáka (1999))

Otázka oceňování je základní otázkou ekonomiky. Ekonomické hodnocení je v podstatě vyjádření lidských preferencí tj. hodnocení očima lidských jedinců. Jde tedy o proces, který odhaluje subjektivně pojatou ekonomickou hodnotu. Když vznikají pozitivní ekonomické hodnoty - výnosy - lidem se daří lépe. Když narůstají negativní ekonomické hodnoty – náklady - , lidem se daří hůře.

V souvislosti s životním prostředím (jehož součástí je bezpochyby i volně žijící zvíř) jde o ochotu či preference lidí platit za kvalitu nějaké části životního prostředí nebo za odvrácení škod na této složce životního prostředí.

Hodnota

Ústřední pojem oceňování. Pojem hodnota (value) má mnoho významů a v jednotlivých lidských aktivitách znamená něco cenného (společensky, eticky, ekonomicky, apod.) a vyjadřuje určité kritérium pro hodnocení. Je tudíž základní kategorií pro hodnocení různých souvislostí lidských aktivit a života vůbec.

Ekonomická hodnota

Ekonomická hodnota (*economic value*) je hodnota vyjádřená prostřednictvím peněz. Násobením množství statku jeho průměrnou jednotkovou cenou se získá ekonomická hodnota a tyto hodnoty lze vzájemně sčítat.

V zásadě lze rozlišit *subjektivní* a *objektivní* pojetí ekonomické hodnoty. Subjektivní hodnota je určována výlučně individuálními potřebami jednotlivce, které subjektivní ekonomie uznává za jediné ekonomické. Objektivní hodnota je určována jako vztah mezi lidskými preferencemi a náklady nutnými na uspokojování těchto potřeb. Jak subjektivní, tak objektivní pojetí ekonomické hodnoty je pojetí antropomorfní v tom smyslu, že pozitivní hodnota je určena výlučně prospěchem člověka.

Užitná hodnota

Ekonomická hodnota je hodnotou proto, že poskytuje užitek, čili proto, že má užitnou hodnotu. Pro subjektivní ekonomii je užitná hodnota (*use value, user value*) definována jako schopnost věci uspokojovat potřeby jednotlivce, který hodnocení provádí. Pro objektivní koncept hodnoty je užitná hodnota schopnost věci uspokojovat lidské potřeby. Přímá užitná hodnota je poměrně snadno definovatelná. Poněkud více komplexnější je tzv. *opční hodnota* (*option use value*) vyjadřující ochotu platit za budoucí možnost užití přírodního zdroje.

Neužitná hodnota

V subjektivní ekonomii se v současnosti vyskytují vedle užitné i další zdrojové formy hodnoty, nazývané jako *neužitná hodnota* (*non use value, non-user value*), která není užitečná přímo pro hodnotícího jednotlivce, avšak užitečná pro ostatní. Neužitné hodnoty jsou více problematické. Jako příklad neužitné hodnoty je uváděna tzv. *existenční hodnota* (*existence value*). Vyjadřuje ochotu platit za zachování (*existence*) určité hodnoty, která nepřináší hodnotícímu jednotlivci přímý ekonomický užitek. Je to výraz sympatie či respektu před velikostí přírody. Například zachování biodiverzity či částí přírody v odlehlých světadílech. Součet všech těchto uvedených hodnot je pak *celková ekonomická hodnota* (*total economic value, TEV*). Fig. 1

Odkazová hodnota

Relativní formou mezi užitnou a neužitnou hodnotou je *odkazová hodnota* (*bequest value*) vyjadřující ochotu platit za možnost využití přírodního zdroje potomstvem.

Tržní hodnota

Tržní hodnota (*market value*) je synonymem pojmu obvyklá či běžná cena v daném čase a prostoru.

Ekologická (vnitřní) hodnota

Vnitřní ekologická hodnota (*intrinsic value*) je produktem víry, přesvědčení, že příroda má pozitivní hodnotu ve smyslu prostředí pro život, a to nezávisle na přímém užtku pro lidstvo a nezávisle na lidských preferencích (*ekocentrismus*)

Společenská hodnota

Je souhrnný pojem slučující více kategorií hodnocení. Vyjadřuje zájem společnosti na zachování a ochraně něčeho cenného (společensky, eticky, ekonomicky).

Obsahuje tedy jak hodnoty užité, tak i neužité. Z užitných hodnot může například zahrnovat hodnotu tržní nebo nákladovou a jako hodnotu neúžitnou hodnotu existenční. *Součástí společenské hodnoty může být též stanovení případného sankčního postihu na ochranu těchto neúžitných hodnot.*

Přírodní zdroje

Jsou to zdroje a síly přírody, které mohou být využívány člověkem, resp. lidskou společností k výrobě či spotřebě. Nejčastěji jsou rozdělovány na *obnovitelné* a *neobnovitelné*. Obnovitelné přírodní zdroje lze při správném hospodaření nekonečně obnovovat a tím i přiměřeně využívat. Neobnovitelné přírodní zdroje jsou charakteristické svou vyčerpatelností (ložiska nerostů apod.).

Environmentální zdroje

Jsou to všechny zdroje a složky přírody (životního prostředí) , které měly a mají význam pro vznik a udržování života na zemi. Obecně jde o širší pojem než přírodní zdroje. Mezi hlavní environmentální zdroje patří pak zejména *ekosystémy*, které jsou přírodním prostředím pro vznik a udržování různých forem života (různých populací). Díky příznivým podmínkám v ekosystémech vznikl a je udržován i život lidí.

Jako určité pomocné ekonomické kritérium pro rozlišení přírodních a environmentálních zdrojů se používá pro přírodní zdroje charakteristika obvykle soukromých statků, zatímco environmentálními zdroji se obvykle rozumějí statky veřejné.

Cena

Cena (price) ukazuje, jaké částky je nutné se vzdát, aby mohl být získán určitý statek nebo služba. Ceny se obvykle vyjadřují v peněžních jednotkách, placení však nemusí mít peněžní formu.

Tržní cena

Tržní cena (market price) je konkrétní výsledek tržní transakce mezi prodávajícím a kupujícím v konkrétním místě a čase. Ceny jsou zároveň

prostředkem pro převod všech zboží a služeb na společnou základnu měření, takže je možná agregace (sčítání) těchto výrobků a služeb. Relativní cena je vztažena k nějakému základu, k ceně nějakého zdroje či výrobku, který je považován za standard (numeraire). Relativní cena ukazuje směnný poměr mezi statky.

Náklady

Náklady (cost). Obecně míra toho, čeho je nutné se vzdát, aby mohlo být prostřednictvím koupě, směny, nebo výroby získáno něco jiného. Jsou částí hodnoty zboží která nahrazuje cenu spotřebovaných výrobních prostředků a cenu použité pracovní síly.

Škoda

Zkrácení *majetkového stavu* poškozeného. Škodou se rozumí majetková újma, kterou lze vyjádřit v penězích. *Nemajetkové újmy (nejdou jednoznačně vyjádřit v penězích) zásadně povahu škody nemají.*

Rozlišujeme zpravidla škodu skutečnou a ušlý majetkový prospěch. Skutečná škoda je ta část majetkové újmy, která spočívá ve zmenšení majetku poškozeného. Ušlý majetkový prospěch spočívá v tom, že poškozený nedosáhne majetkového prospěchu, který by, nebýt škodné události, získal.

Náhrada škody

Odčinění majetkové újmy, za kterou povinný subjekt odpovídá. Předpokladem odpovědnosti za škodu je skutečnost, že škoda poškozenému skutečně vznikla a to v důsledku protiprávního úkonu jiného subjektu.

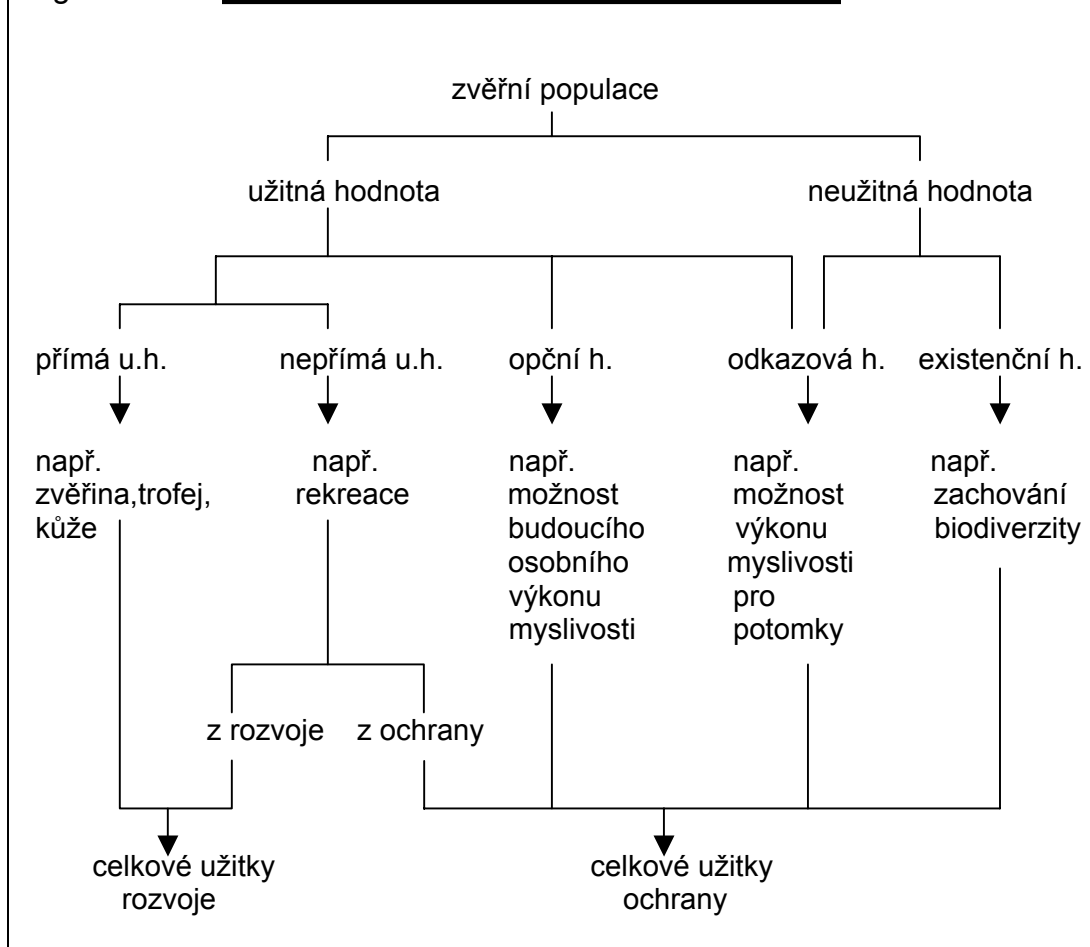
Odpovědnost právní

Povinnost, která vzniká jako důsledek porušení právem stanoveného pravidla chování

Pokuta

Druh majetkové sankce za závažné jednání proti zájmům společnosti.

Fig. 1

Totální ekonomická hodnota populace zvěře**1.3 Základní způsoby oceňování přírodních zdrojů**

(podle Turner, Pearcy, Bateman (1994) Sejáka (1999) a Šišáka (1999))

V literatuře zabývající se ekonomikou přírodních zdrojů je uváděno, podle různých autorů, značné množství způsobů k určování hodnot těchto zdrojů. Některé z nich jsou vhodné i pro posouzení zpracovávané problematiky oceňování zvěře.

V podstatě se jedná o dvě základní skupiny metod posuzování.

a) První z nich je přístup prostřednictvím **poptávkové křivky** (*demand curve*) podle *Marshalla* nebo *Hickse*. Jde o zjištění ochoty lidí platit za udržení či zlepšení kvality prostředí (*přírodního zdroje*) či prostřednictvím **ochoty přijímat kompenzaci** (*spotřebitelská úspora*) při zhoršení kvality tohoto zdroje. Jsou to tzv. **preferenční metody**, tj. metody založené na lidských preferencích. Ve stručném výčtu jsou to následující nejdůležitější metody :

metoda dotazování (Contingent Valuation Method – CVM), metoda cestovních nákladů (Travel Cost Method – TCM), implicitní oceňovací metoda (Hedonic Price Method – HPM)

Tyto metody jsou ve světě využívány i pro posouzení hodnoty zvěře např. v USA, Kanadě a Švédsku (Swanson 1989 - USA, Sarker 1998 - Kanada, Hamilton 1992 - Švédsko).

Další metodou, která sice nepatří mezi metody využívající kategorie spotřebitelské úspory , avšak patří do rámce metod mezního užitku je *stínová cenová metoda (Shadow Price Method – SPM)*. Jako příklad lze uvést produkci dřeva a zvěřiny z jednotky plochy lesa. Přístup využívá podstaty *Paretova optima* tj. situace v níž je nemožné, aby kterýkoliv subjekt zlepšil své postavení, aniž by přitom zhoršil postavení kohokoliv jiného. (Matějček 1994)

b) Druhý způsob posuzování je prostřednictvím **nepreferenčních metod**, které posuzují *náklady nutné k prevenci (odvrácení škod), náklady náhrady, náklady obnovy, náklady (ušlé) příležitosti (alternativní náklady)*. Tyto metody používají zjištěné náklady zároveň k ocenění posuzovaného statku.

Lze říci, že k oceňování přírodních zdrojů je možné využít v zásadě tři běžně známé základní a obvykle využívané způsoby oceňování :

- **nákladového (nabídkového)** - podle nákladů, které je nutno vynaložit na jeho získání
- **výnosového (poptávkového)** - podle užitečných efektů, které zdroj poskytuje
- **srovnávacího (komparativního)** - odvozením od ceny jiného podobného statku.

Kombinace více způsobů oceňování je možná.

Nejběžnější a nejvíc používanou metodou je **metoda výnosová**. Oceňuje službu přírodního zdroje pomocí sčítání budoucích čistých ekonomických efektů (rentních efektů) za dobu používání zdroje. U obnovitelných přírodních zdrojů (jako zemědělská půda, lesní půda) může být uvažován nekonečný časový

horizont. Z hlediska výkonu práva myslivosti, který je zákonem vázán na držbu honebních pozemků, by se tato služba půdy mohla touto metodou ohodnotit.

Pro vlastní posouzení hodnoty zvěře se však tato metoda z důvodů zpochybnitelnosti budoucích ekonomických efektů nejeví příliš vhodnou.

Vlastní cena přírodních zdrojů je v tržních ekonomikách vyjadřována jako tržní cena služby těchto zdrojů z hlediska uspokojování potřeb lidí. Cena zdroje je vyjadřována jako suma diskontovaných budoucích tržních efektů zdroje za dobu jeho využívání.

Obecně lze vzorec pro odhad ceny přírodního zdroje zapsat v následující formě:

$$C = \sum_t \frac{r_t}{(1+i_t)^t}$$

kde C = cena přírodního zdroje

r_t = očekávaná veličina ročního rentního efektu v roce t

i_t = očekávaná veličina úrokové (diskontní míry) míry v roce t

pozn. : *Diskontní míra* vyjadřuje míru poklesu ekonomických veličin v čase.

Diskontování je opakem kapitalizace.

Zdroj : Seják (1999)

1.4 Zákonné podklady oceňování majetku v České republice

Současně platným základním zákonem v oblasti oceňování majetku je

Zákon o oceňování majetku č. 151/1997 Sb. (pozn. s účinkem od 1.1. 1998)

Tento zákon stanovuje jako základní způsob oceňování majetku oceňování **obvyklou cenou** (pokud tento zákon nestanoví jiný způsob oceňování).

Pojem obvyklá cena je definován jako „ *cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění* “ (§2 odst. 1).

Prakticky tedy jde o **obvyklou tržní cenu**, která ovšem není chápána jako cena sjednaná konkrétními tržními subjekty (zákon o oceňování majetku se nevztahuje na sjednávání cen, které je upraveno zákonem o cenách č. 526/1990 Sb.), nýbrž jako **aktuální cena** (hodnota) vyplývající z běžných či obvyklých okolností trhu (nikoliv však za mimořádných okolností, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího a ze zvláštních oblib).

Jako jiné způsoby oceňování majetku pak zákon č. 151/1997 Sb. **určuje nákladový způsob** (*vychází z aktuálních nákladů nutných na pořízení předmětu ke dni ocenění*), **výnosový způsob** (*vychází z obvyklého výnosu z předmětu ocenění a jeho kapitalizace*), **porovnávací způsob** (*odvozením z ceny funkčně srovnatelného předmětu*), dále pak oceňování podle jmenovité hodnoty, účetní hodnoty a kursové hodnoty a nakonec oceňování sjednanou cenou.

Na zákon o oceňování majetku navazuje vyhláška ministerstva financí č.279 /1997 (s účinností od 1.1.1998), kterou se provádějí některá ustanovení zákona č.151/1997 Sb.

Rovněž **trestní zákon č.141/61 Sb.** v platném znění určuje stanovení výše škody na věci (hodnoty věci) cenou, za kterou se věc v době a místě činu prodává, nebo z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci...

Do vydání **zákona č.114 /1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny** platil pro chráněné druhy živočichů, z nichž někteří jsou ze zákona o myslivosti zvěří, „Metodický pokyn SÚPPOP“ k určení výše škody způsobené na chráněných druzích živočichů při porušení vyhlášky č. 80/1965 Sb., o ochraně volně žijících živočichů, který určoval základní hodnoty jednotlivých druhů chráněných živočichů.

Současně platný zákon č.114/1992 Sb. určuje v § 87 - Přestupky - výši pokut za újmu způsobenou zvláště chráněným živočichům, z nichž někteří jsou ze zákona o myslivosti zvěří. *Pokutu však nelze pokládat za ocenění těchto druhů zvěře, nýbrž musí být chápána jako trest za nežádoucí jednání proti kterému se společnost chce bránit.*

Do skupiny zákonů zabývajících se náhradou škody (pozn. čímž následně vyvolávají potřebu tuto škodu definovat) patří tématicky také **Občanský zákoník** jako obecná právní úprava (**zákon č. 40/1946 Sb.** ve znění předpisů pozdějších).

Zákon č. 449/2001 o myslivosti ustanovuje v § 56 odpovědnost za způsobenou škodu na zvěři a určuje , že nárok na náhradu škody má uživatel honitby.

Nedefinuje však lhůty ve kterých je nutno náhradu škody uplatňovat. Proto platí lhůty uvedené v obecné právní úpravě tj. v Občanském zákoníku. Tento uvádí : Právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom kdo za ni odpovídá. Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky ode dne, kdy mohlo být uplatněno poprvé a jde-li o škodu úmyslnou, za 10 let, kdy došlo ke škodní události.

Škodou se rozumí **majetková újma**, kterou lze vyjádřit v penězích. Nemajetkové újmy (nejdou jednoznačně vyjádřit v penězích) zásadně povahu škody nemají.

Rozeznávají se **škody skutečné** (damnum emergens) a **ušlý zisk** (lucrum cessans). Za skutečnou škodu se považuje zmenšení majetku poškozeného (např. zničení věci, nebo vícenáklady spojené se vznikem, odstraňováním a zjišťováním rozsahu škody). Za ušlý zisk se považuje čeho mohl poškozený dosáhnout při obyčejném běhu událostí, nebýt vzniku škody.

(Novák 1998)

OCEŇOVÁNÍ ZVĚŘE

Ing. Josef Feuereisel, Ph. D.

Oceněním zvěře vyjadřujeme v peněžní formě hodnotu myslivecké péče o zvěř spolu se zájem společnosti na jejím trvalém zachování.

Ocenění přispívá k posílení působnosti legislativních a ekonomických nástrojů ochrany tohoto obnovitelného přírodního zdroje.

ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Základní problém ocenění živé zvěře spočívá v jejím právním postavení. Zvěř je v České republice, podobně jako ve většině středoevropských zemí, považována za „res nullius“, neboli věc nikoho. Toto postavení volně žijící zvěře má tradici v římském právu a svou logiku. Vychází ze skutečnosti, že se zvěř může volně pohybovat a neuznává majetkové hranice. Dokud není ulovena, není ničím majetkem. V tom spočívá i problém stanovení ceny volně žijící zvěře. Věc, (zvěř) která nikomu nepatří nelze podle zákona ani ocenit.

Otázka ocenění zvěře komplikována rozličnými právními předpisy :

Zákon o myslivosti č. 449/2001 Sb. ve znění předpisů pozdějších hovoří o zvěři v § 2 – Část první, Obecná ustanovení – jako o obnovitelném přírodním bohatství představovaném populacemi druhů volně žijících živočichů uvedených v zákoně.

Zákon o oceňování majetku č. 151/1997 Sb. stanovuje výčtem způsoby oceňování majetku, ale v § 1, odst. 2 stanoví, že „neplatí pro oceňování přírodních zdrojů, kromě lesů“. Zákonodárce nepovažuje přírodní zdroje za majetek a přisuzuje jim tak nulovou hodnotu.

Držíme-li se však základního pojetí volně žijící zvěře jako „ věci nikoho “ nemá zákon č.151/1997 Sb. chybu. Volně žijící zvěř není majetek a nemá tudíž žádnou hodnotu. Teprve uplatněním práva myslivosti, které je reálným právem spjatým s vlastnictvím honebního pozemku, se stává volně žijící zvěř majetkem uživatele práva myslivosti a lze ji následně ocenit.

Z těchto důvodů je možno říci, že se v otázce oceňování volně žijící zvěře nacházíme v současnosti ve stavu určité legislativní nouze, kterou by měl zákonodárce řešit.

Zákon o oceňování majetku č. 151/1997 Sb. umožňuje stanovení výše jeho hodnoty různými způsoby posuzování. Je věcí příslušného znalce oboru, který z uznávaných způsobů zvolí. Nejběžnější způsoby oceňování majetku je *způsob oceňování obvyklou cenou, způsob nákladový, způsob výnosový a způsob porovnávací.*

V oblasti oceňování zvěře je nejčastěji uplatňován způsob výnosový a způsob porovnávací. Nákladový způsob, který vychází z *aktuálních nákladů nutných na pořízení předmětu ke dni ocenění* , se jeví jako nejobjektivnější ale je pro pracnost a obtížnost shromáždění podkladů potřebných k jeho vypracování prakticky nepoužívaný.

Při způsobu výnosovém, vycházejícím z aktuální ceny zvěřiny a z aktuální ceny poplatkového lovu je z právního hlediska pouze cena zvěřiny použitelnou veličinou. Součástí práva myslivosti je „ *přivlastňovat si ulovenou nebo zhaslou zvěř* “ . Proto je i neoprávněně ulovená zvěř majetkem uživatele honitby, který má nárok na případnou náhradu ušlých výnosů za zvěřinu či jiných částí zvěře. Jiná situace je ale v případě náhrady za ušlý zisk ve formě ceny poplatkového lovu. Není dost dobře možné uplatňovat nárok na náhradu za něco co není majetkem, ale co by možná, za šťastné shody okolností, mohlo, uplatněním výkonu práva myslivosti, majetkem být.

Jinými slovy je vše postaveno pouze na *předpokladu*, že určitý kus zvěře, který má lovecký host za poplatek ulovit, by se v určitém čase nacházel na určitém

místě v určité honitbě a byl také skutečně uloven. Teprve po ulovení se tento kus stane podle práva majetkem uživatele honitby.

Způsob komparativní – srovnávací posuzuje hodnotu věci odvozením od hodnoty jiné podobné věci. Vychází při ocenění z platných aktuálních cen pro zakoupení živé zvěře. Tento přístup se jeví na první pohled reálnější, neboť není třeba předpokládat ulovení loveckým hostem jakož i případnou budoucí reprodukci oceňovaného kusu zvěře. V cenách živé zvěře je již obsažena i její chovná hodnota.

Otázka hodnoty opětovného opatření náhrady je sporná. Volně žijící zvěř není žádná „věc“ za níž může být opatřen náhradní kus, neboť může být nahrazena pouze cestou přirozeného rozmnožování v určitém časovém rámci, přičemž její stavy mohou být vyrovnávány i cestou nekontrolovatelné migrace z jiných honiteb.

Základní problém tohoto ocenění je stejný jako u ocenění výnosovou metodou. Aby se mohla živá zvěř ocenit, musí se nejdříve stát něčím majetkem. Tím však, podle současných platných právních předpisů, volně žijící zvěř v České republice není.

Z těchto vývodů je zřejmé, jak právně složitou otázkou může ocenění zvěře ve volné přírodě být.

2. SOUČASNÁ SITUACE OCEŇOVÁNÍ ZVĚŘE V ČESKÉ REPUBLICE

Pro určení výše škody na zvěři či ohodnocení zvěře neexistuje v současné době v ČR obecně platný předpis. Pro soudní projednávání škody na zvěři je zpravidla vyžadován jako důkaz posudek znalce z oboru myslivost.

V současné době je v České Republice registrováno 87 soudních znalců oprávněných vypracovávat znalecké posudky v oboru myslivosti.

V rámci zpracování této práce byli všichni ti znalci osloveni a požádáni o spolupráci.

Z dotázaných soudních znalců odpovědělo 53 %. Z vyhodnocení došlých odpovědí vyplývá, že 56 % soudních znalců ještě nemělo příležitost k vypracování znaleckého posudku v oboru myslivost.

60% soudních znalců volí pro vypracování svých posudků *metodu výnosovou* (poptávkovou) posuzující hodnotu věci podle užitečných efektů, které

poskytuje. Berou přitom v úvahu jednak *aktuální cenu zvěřiny* (při jejímž stanovení má ceník naší největší výkupní organizace Interlov určující úlohu) a *aktuální cenu poplatkového lovu* (nejčastěji průměrné ceny poplatkových lovů na základě ceníků různých organizací a firem zprostředkujících poplatkový lov - např. Interlov Praha , Pragolov Praha, Brnolov Brno, LČR Hradec Králové, ceníky poplatkových lovů různých lesních společností a loveckých kanceláří).

Cenu zvěřiny je možno pokládat za vyjádření škody skutečné (tj. zmenšení majetku poškozeného) a cenu poplatkového lovu za ohodnocení ušlého majetkového prospěchu. Ušlý majetkový prospěch spočívá v tom, že poškozený nedosáhne majetkového prospěchu, který by, nebýt škodné události, získal.

Samostatnou a značně diskutovatelnou položkou je určení chovné hodnoty konkrétního kusu zvěře, která vyjadřuje případnou ztrátu budoucího přírůstku. Stanovení výše této přírážky je značně subjektivní a proto ji různí soudní znalci vyjadřují podle svých osobních odborných zkušeností různě. Např. *Novák (1998)* doporučuje požadovat příplatek za chovnou hodnotu zejména u mladších kusů zvěře, u kterých je pak možno podle koeficientu očekávané produkce očekávat v dalších letech přírůsteky.

Tento příplatek pak může činit , podle individuálního posouzení, až 100% základní ceny.

35% znalců vychází z metodiky a z cen uvedených ve Věstníku ČMS č. 3/1992 a praktikují tak pro určení hodnoty zvěře *metodu srovnávací* (komparativní) posuzující hodnotu věci odvozením od hodnoty jiné podobné věci.

V tabulkové části Věstníku, na straně 61, je uvedeno finanční ohodnocení zvěře pro úřední účely zpracované Oddělením myslivosti a loveckého střelectví ČMS.

Finanční ohodnocení zvěře pro úřední účely

/ pro případ škod na spárkaté zvěři, příp. prodej zvěře /

SRNČÍ

do 1 roku	Kčs. 700.--
srna	1. 400.--
srnec od 1 roku do 3 let	2. 000.--
srnec od 3 let + podle bodové hodnoty CIC + 25%	

DANČÍ

do 1 roku	1. 500.--
daněla	2. 800.--
daněk od 1 roku do 3 let	4. 000.--
daněk od 3 let + podle bodové hodnoty CIC + 25%	

MUFLONÍ

do 1 roku	730.--
muflonka	2. 500.--
muflon od 1 roku do 3 let	4. 000.--
muflon od 3 let + podle bodové hodnoty CIC + 25%	

JELENÍ

do 1 roku	2. 800.--
laň	4. 400.--
jelen od 1 roku do 3 let	5. 500.--
jelen od 3 let + podle bodové hodnoty CIC + 25%	

JELENEC VIRŽINSKÝ, JELEN SIKÁ

do 1 roku	2. 100.--
laň	3. 800.--

jelen od 1 roku do 3 let	5. 200.--
jelen od 3 let + podle bodové hodnoty CIC + 25%	

PRASE DIVOKÉ

sele	700.--
lončák	1. 000.--
bachyně od 2 let do 3 let	2. 000.--
bachyně od 3 let +	2. 500.--
kňour od 2 let do 3 let	2. 500.--
kňour od 3 let +	3. 500.—

(Věstník ČMS č. 3/1992)

Toto ohodnocení nemá závazný charakter zákonného předpisu, ale použito soudním znalcem získává váhu znaleckého posudku.

V případě, že se jedná o upytlačení chovné zvěře doporučuje Věstník k uvedeným cenám zvěře přičíst až 100 %. Podle našeho názoru je to poněkud zavádějící doporučení, neboť ocenění stejného statku, nemůže být v různých situacích rozdílné. Takto chápaná přírážka má spíše charakter trestu než znaleckého ocenění.

Věstník dále uvádí na str. 57 – 60 také finanční ohodnocení trofejí pro úřední účely, které je východiskem i pro výše uvedené finanční ohodnocení zvěře.

Další znalci, jako například *Mařík*, jsou též zastánci oceňování metodou nákladovou a srovnávací, při které vycházejí z platných aktuálních cen pro zakoupení živé zvěře (tj. její ceny tržní) spolu s náklady na její dopravu a vypuštění do honitby.

Argumentace podporující upřednostnění použití této metody oproti metodě výnosové se jeví jako podložená.

Podle *Maříka* (1998) se výnosovou metodou (vyčíslením ceny zvěřiny, odstřelu atd.) oceňuje v podstatě ušlý zisk uživatele honitby, tedy oceňují se pouze produkty ze zvěře a nikoliv přímo škoda způsobená tím, že došlo k samotnému usmrcení živé zvěře, která se nacházela v honitbě.

Dalším úskalím je zvýšení *základní ceny* oceněné zvěře o *chovnou hodnotu* kusu. U soudu lze obtížně dokazovat, v jakém věku, jak dalece je zvěř chovná a proč chceme zrovna 100% a ne třeba 84%. Dále musíme mít na zřeteli, že soud v těchto případech obvykle nepřizná náhradu ušlého zisku mj. z důvodu obtížné průkaznosti a principu presumpce neviny pachatele. Obvykle nelze u soudu použít škodu, u níž předpokládáme, že by mohla v budoucnu nastat, kdyby nedošlo k usmrcení zvěře, jako například škody z pravděpodobného snížení přírůstu. Problém nastane i v případě, kdy je uživateli honitby použitelná zvěřina navracena a je potom nutno ji od škody odečíst. To je dost častý případ, protože zabavená zvěřina bývá hlavním důkazem pytláctví.

Rovněž cena možného poplatkového odstřelu je problematická například u srnčat a zvěře samičí, protože po těchto odstřelech poptávka není. Vzácnou zvěř takto ocenit nelze vůbec.

Z těchto důvodů považuji za vhodnější ocenění škod na zvěři nákladovou popřípadě porovnávací metodou. To znamená, že výše škody bude taková, jak velké by byly náklady na uvedení „věci“ do původního stavu. „Věcí“ v tomto případě rozumějme honitbu a její kmenové stavy, tedy živou zvěř v honitbě. O našich právech v tomto směru nemůže být pochyb. Rovněž Trestní zákon určuje stanovení výše škody cenou, za kterou se věc (v našem případě živá zvěř) v době a místě činu prodává, nebo z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci... (zákon 140/61 v platném znění).

Tyto náklady snadno dovodíme jako náklady na zakoupení živé zvěře (tj. její ceny tržní) a na její dopravu a vypuštění do honitby. Není podstatné, že ve skutečnosti žádnou zvěř nakupovat a vypouštět nebudeme.

Zvěřina upytlačené zvěře náleží uživateli honitby, avšak její cena se v případě jejího vrácení od nákladů nutných na pořízení nové zvěře neodpočítává, protože nesouvisí s náklady na pořízení živé zvěře.

Výsledná cena stanovená nákladovým způsobem bude obecně vyšší, než stanovená způsobem výnosovým, neboť v ceně tržní jsou dílčí položky výnosového způsobu rovněž zahrnuty (prodejcem), navíc přistupují náklady na odchyt, dopravu a zisk prodejce. *Tolik Mařík (1998)*

Porovnáváme-li tyto českými soudními znalci nejvíce používané metody posuzování náhrady škody způsobené na zvěři je třeba k již uvedené argumentaci dodat, že **obě metody mají společný nedostatek spočívající v tom, že nezohledňují nemajetkový charakter volně žijící zvěře**. Základním úskalím výnosové a komparativní metody se jeví výchozí právní situace spočívající v definici volně žijící zvěře jako „ *res nullius* “ tedy „ *věci nikoho* “. Zvěř není ničím majetkem. Může se volně pohybovat a neuznává člověkem stanovené hranice mezi majetky a honitbami.

3. NÁVRH ZÁSAD OCENĚNÍ ZVĚŘE V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 Vytvoření legislativní základny pro ocenění

Při porovnání situace v České republice s právním postavením volně žijící zvěře v ostatních, v této práci sledovaných evropských zemích zjistíme, že volně žijící zvěř, s výjimkou *Polska*, je všude, stejně jako v ČR, pokládána tradičně za „ *res nullius* “.

Všechny tyto země se snaží, podle možností daných zákony, otázku ocenění zvěře a tím též náhrady za případnou na ní způsobenou škodu řešit.

V *Polsku* je, podle zákona o myslivosti ze dne 13. října 1995, zvěř národním bohatstvím a vlastnictvím státu a její ocenění je uvedeno v prováděcí vyhlášce k zákonu o myslivosti. Mimo *Polska* je volně žijící zvěř ještě také v *Maďarsku* kodifikována jako národní bohatství.

Slovensko : S odvoláním na zákonem uloženou povinnost státu dbát, „aby v přírodě zůstaly zachovány veškeré druhy zvěře “ a učinit k tomu potřebná opatření (§ 19 odst. 3 zákona č. 23/1962 Zb.) určilo výnosem společenskou hodnotu lovné zvěře.

Německo : Trvá na zásadě neocenitelnosti volně žijící zvěře jako „ věci nikoho “ t . j. nenacházející se v ničím majetku.

Rakousko : Definuje, soudně uznávaným znaleckým posudkem, „hodnotu znovupořízení živé zvěře “jako souhrn ztráty všech nákladů a výkonů investovaných do upytlačeného kusu, jakož i ztrátu na výnosech, které by byly dosaženy v případě jeho právoplatného odlovu “.

Švýcarsko : Právo myslivosti není reálným právem vázaným na vlastnictví honebních pozemků, ale státním „ regálem “. (pozn. „ Regál “ je státní právo na výhradný provoz některých druhů veřejných služeb, nebo obchodu a na výnosy některých veřejných dávek.)

Na volně žijící zvěř se pohlíží jako na státní majetek a jednotlivé kantony určují výnosy její hodnotu.

Všechny tyto země pohlížejí na zvěř jako na nedílnou složku přírody, která jako životní společenstvo musí být celkově chráněna a o níž musí být pečováno.

Aby tento celospolečenský zájem mohl být naplněn, je třeba vytvořit právní situaci ve které by bylo možné stanovit povinnosti a odpovědnost vůči zvěři.

3.2 Ocenění myslivecké péče o zvěř

Existují různá možná řešení. Rakouský příklad ukazuje možnost nepřímého ocenění vyjádřením kombinace nákladů a výkonů do zvěře vložených a ztráty na výnosu z poplatkového lovu.

Podle našeho názoru jsou některé složky tohoto ocenění, z důvodu základního statutu zvěře nemajícího majetkovou podstatu, právně zpochybnitelné.

Jelikož, podle stávajících zákonů, není v České republice možné ocenit volně žijící zvěř jako takovou, nezbyvá jiná možnost než nepřímé ocenění vyjádřením skutečných nákladů na mysliveckou péči o tuto složku naší přírody.

Myslivecká péče o zvěř a zachování NJKS zvěře je zcela jednoznačně přikázáno zákonem.

Zákon o myslivosti č. **449/2001 Sb.** ve znění předpisů pozdějších, definuje v § 2 odst. h) právo myslivosti jako souhrn práv a *povinností*. Kodifikovány jsou i povinnosti zvěř cílevědomě chovat a chránit.

§ 3 odst. 1 - stanoví, že „ *K zachování všech druhů zvěře v přírodě činí orgány státní správy myslivosti potřebná opatření.*“

§ 3 odst. 2 ukládá uživateli honitby *povinnost zajišťovat v honitbě chov zvěře v rozmezí mezi minimálním a normovaným stavem zvěře, které jsou určeny*

v rozhodnutí státní správy myslivosti

§ 3 odst. 4 praví, že „*Vyhláška stanoví způsob stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře*

§ 36 odst. 2 ukládá uživateli honitby *povinnost vypracovat každoročně plán mysliveckého hospodaření*

§57 určuje, že *Ústředním orgánem státní správy myslivosti v ČR, s výjimkou území národních parků, je Ministerstvo zemědělství. Na území národních parků je tímto orgánem Ministerstvo životního prostředí.*

§58 odst.1e) určuje, že *MZe dbá na zachování druhů zvěře.*

§ 64 odst. 3 c stanoví postih uživatele honitby pokutou až do výše 200 000.- Kč, který nesplní či poruší povinnost *zajišťovat v honitbě chov zvěře v rozmezí mezi minimálním a normovaným stavem zvěře, které jsou určeny v rozhodnutí státní správy myslivosti (§ 3, odst.2)*

Zákon dále stanoví, podle § 57, odst. 1, že ústředním orgánem státní správy myslivosti v České republice, s výjimkou území národních parků, je Ministerstvo zemědělství. Na území národních parků je ústředním orgánem státní správy Ministerstvo životního prostředí.

Lze tedy souhrnně říci, že správa myslivosti je zákonem vložena do rukou státu. Stejně tak je tomu i ve všech ostatních evropských zemích. Podle našeho názoru je toto řešení správné. Nikdo jiný než stát není schopen jednotně a za využití nejnovějších vědeckých poznatků objektivně a s potřebným nadhledem řídit hospodaření se zvěří v náročných podmínkách kulturní a člověkem intenzivně využívané krajiny.

Stanovením minimálních a normovaných stavů zvěře, povinnosti je zachovávat a pečovat o ně plní stát svou zákonnou povinnost dbát aby v přírodě zůstaly zachovány veškeré druhy zvěře (§3, odst.2)

Z přehledu zákonem vyjádřené povinnosti péče o státem určené stavy zvěře a hospodaření s nimi je zcela zřejmé, že péče o zvěř nezávisí na libovůli myslivců. Za hypotetické výchozí situace zákazu lovu v České republice, jako například ve Švýcarsku v Ženevském kantonu, nebo částečně v Holandsku, by se stát této povinnosti musel ujmout.

Tato zákonná povinnost je v České republice, podle zákona, součástí práva myslivosti, které je vázáno na vlastnictví honebních pozemků.

Z konkrétního příkladu zjištění nákladů na myslivecké hospodaření ve volných honitbách vyplynuly skutečné roční náklady na myslivecké hospodaření s normovanými jarními kmenovými stavy zvěře ve výši 217.- Kč / ha plochy honitby.

V těchto nákladech je zahrnuta i ochrana lesa proti působení zvěře a nájemné za honitbu.

(pozn. Že tato částka není nikterak přemrštěná dokládá i šetření provedené *Mikešem (1999)* v honitbě Nebahovy v Jižních Čechách. Z celkové bilance vyplývají roční náklady na myslivecké hospodaření s normovanými jarními kmenovými stavy zvěře ve výši 322.- Kč / ha plochy honitby. Charakter honitby: smíšená - 1 012 ha zemědělské půdy, 850 ha lesa. Normované druhy zvěře: srnčí, černá, zajíc.)

Na výši nákladů povinné péče o zvěř v honitbě je nutno pohlížet jako na *nákladový podíl myslivecké péče o celou populaci zvěře v oblasti*. Zvěř se může volně pohybovat a přecházet mezi jednotlivými honitbami, ale všude o ni musí být pečováno.

Doporučujeme proto použití *průměrných hodnot* vypočtených na základě vyhodnocení mysliveckého hospodaření v konkrétních vybraných vzorových honitbách s reprezentativním zastoupením jednotlivých druhů zvěře pro něž zákon vyžaduje stanovení normovaných kmenových stavů. Toto vyhodnocení je však třeba provést, neboť dává základní rámec pro vypracování kvalifikovaného odhadu.

Zdůvodnění nutnosti odhadu namísto výpočtu tkví v tom, že v honitbě realizované náklady není možné přiřadit jednotlivým druhům či kusům zvěře.

Při tomto postupu se nejedná o bezprostřední ocenění živé zvěře, nýbrž o posouzení případné újmy způsobené uživateli honitby, který obhospodařuje část celkové populace zvěře, neoprávněným odnětím předmětu jeho péče a tím způsobené ztráty do něj vložených nákladů.

Jedná se tedy o částku, která by musela být vynaložena aby byl v honitbě opět vypěstován žijící jedinec stejného pohlaví, věku a kvality jako byl protiprávně zcizený kus.

3.3 Zákonné stanovení společenské hodnoty zvěře

Zjištění, či kvalifikovaný odhad nákladů na zákonem předepsanou mysliveckou péči o státní správou stanovené stavy zvěře je jen jednou částí ze skutečné celkové hodnoty zvěře. Tato je vyjádřitelná také jen pro ty druhy zvěře, pro které zákon stanoví jarní kmenové stavy. Tyto druhy však tvoří jenom menší část veškerých, jako zvěř zákonem taxativně vyjmenovaných, živočišných druhů. Myslivecká péče je ale věnována veškeré zvěři a je ku prospěchu i všem ostatním volně žijícím živočichům. (Např. ochrana zpěvného ptactva kontrolou a úpravou přiměřených stavů havranovitých, péče o přírodní životní prostředí apod.) Hodnotu péče o zvěř, která v současnosti není předmětem lovu (tetřevovití, drop, koroptev polní) také tímto způsobem nelze vyjádřit.

Všechny civilizované země pohlíží na zvěř jako na nedílnou složku přírody, která jako životní společenstvo musí být celkově chráněna a o níž musí být pečováno.

Aby tento celospolečenský zájem mohl být naplněn, je třeba vytvořit právní situaci ve které by bylo možné v zájmu trvalého zachování všech druhů zvěře stanovit jejich společenskou hodnotu a posílit tak legislativní nástroje jejich ochrany.

Zákon o myslivosti 449 ze dne 27. listopadu 2001 dává Ministerstvu zemědělství a Ministerstvu životního prostředí k tomuto kroku plné oprávnění. V § 3 odst. 1 - stanoví, že „ *K zachování všech druhů zvěře v přírodě činí orgány státní správy myslivosti potřebná opatření.*“ §57 určuje, že *Ústředním orgánem státní správy myslivosti v ČR, s výjimkou území národních parků, je Ministerstvo zemědělství. Na území národních parků je tímto orgánem Ministerstvo životního prostředí.* §58 odst.1e) určuje, že *MZe dbá na zachování druhů zvěře.*

Také zákon 114 / 1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny definuje v § 2 ochranu přírody a krajiny mimo jiné též jako „*vymezenou péčí státu a fyzických a právnických osob o volně žijící živočichy*“. Mezi volně žijící živočichy lze bezpochyby počítat i zvěř. Zákon o ochraně přírody však postrádá, ve srovnání se zákonem o myslivosti, vhodné nástroje jak tyto „fyzické a právnické osoby“ k péči o volně žijící živočichy přimět. Není zde též vyjádřeno jak se na této péči podílí stát jako takový.

Na základě těchto obou zákonů by příslušná ministerstva (MZe a MŽP) měla naplnit svou zákonnou úlohu a společně iniciovat vypracování podkladů potřebných pro vydání výnosu o společenské hodnotě všech druhů zvěře a ostatních volně žijících živočichů. Zároveň by tím byl získán nástroj k posílení účinnosti ochrany volně žijící zvěře, jako složky přírodních společenstev.

Pro vytvoření možnosti praktického výkonu ochrany by bylo doporučeníhodné aby co nejvíce volně žijících živočichů mělo statut zvěře, případně bez stanovené doby lovu. Myslivecký zákon ukládá, oproti zákonu o ochraně přírody, konkrétním fyzickým a právnickým osobám, tj. uživatelům honiteb povinnost ochrany a péče o zvěř. Zda tato zvěř má i určenou dobu lovu není podstatné.

Účinné zkrácení přípravných prací by jistě přineslo případné využití praktických zkušeností našich slovenských sousedů s vypracováním sazebníku společenského ohodnocení zvěře a prováděcí vyhlášky k zákonu o ochraně přírody a krajiny.

Jako jeden z námětově zajímavých prvků celkového společenského ohodnocení zvěře a ostatních volně žijících živočichů je konkrétní klíč ocenění podle ohroženosti jednotlivých taxonů, který byl použit při tvorbě vyhlášky MŽP SR č. 93 / 1999 k zákonu č. 287 / 1994 o ochraně přírody a krajiny.

3.4 Příklad odhadu společenské hodnoty zvěře

Návrh způsobu odhadu výše společenské hodnoty vybraných druhů zvěře vychází z našich vlastních úvah, dat zjištěných při zpracování této práce,

současných platných legislativních předpisů a ideových námětů ze shromážděných zahraničních podkladů.

Společenská hodnota je souhrnný pojem slučující více kategorií hodnocení. Vyjadřuje zájem společnosti na zachování a ochraně něčeho cenného (společensky, eticky, ekonomicky).

Obsahuje tedy jak hodnoty užité, tak i neužité. Z užitých hodnot může například zahrnovat hodnotu tržní nebo nákladovou a jako hodnotu neúžitou hodnotu existenční. Součástí společenské hodnoty může být též stanovení případného sankčního postihu na ochranu neúžitých hodnot.

Možná rozdílnost odhadů výše společenského ohodnocení zvěře je přímo úměrná různosti základních hodnot z nichž posuzovatelé vycházejí, případně cílům k nimž jejich úsilí směřuje.

Subjektivní *ideové* hodnoty mohou být při odhadu jen obtížně zohledněny, neboť se jedná o objektivně nedefinovatelné a abstraktní pojmy. Tyto mají ve skutečnosti jistou tržní hodnotu a svou nespornou hodnotu jako součást příslušného ekosystému, ale zatím nejsou měřitelnou veličinou.

Za základní prvek ocenění pokládáme vyjádření nákladů na myslivecké hospodaření v honitbě ve vztahu k trvale možné roční produkci normovaných stavů zvěře. Při případném neoprávněném odnětí určitého kusu zvěře z populace je přeneseně zcizen i souhrn veškerých nákladů a výkonů myslivecké péče do něj každoročně vkládaných.

Dalšími doplňujícími prvky ohodnocení jsou tržní cena zvěřiny a tržní cena poplatkového lovu trofejové zvěře jako pomocné ukazatele.

Dále pak důležitost postavení hodnoceného jedince ve struktuře populace a stupeň ohrožení vyjadřující zájem společnosti na zachování určitého druhu zvěře.

Náklady na myslivecké hospodaření v honitbě je možno zjistit podle metodiky použité *Feuereiselem* (2000). Doporučujeme zjistit ve vhodných reprezentativních honitbách výši těchto nákladů a stanovit celostátně platné průměrné náklady pro základní typy honiteb hospodařících s vybranými druhy zvěře.

U těch druhů zvěře, u nichž náklady na mysliveckou péči není možné konkrétně vyjádřit, lze použít určité poměrné části celkových nákladů na myslivecké hospodaření, nebo zvýraznit společenskou důležitost těchto druhů zvěře např. na základě potřeby jejich mezinárodní ochrany podle mezinárodních úmluv o ochraně volně žijících živočichů.

Pakliže by podíl nákladů na myslivecké hospodaření u určitého kusu zvěře byl nižší než tržní cena zvěřiny, nebo poplatkovým lovem dosažitelný výnos, je třeba stanovit výchozí minimální hodnotu tohoto kusu na základě těchto pomocných kritérií. Důvodem pro tento postup je nutná potřeba ochrany zvěře před neoprávněným zásahem do práva myslivosti.

Důležitost postavení ve struktuře populace je dána potřebnou věkovou strukturou stavů zvěře, která umožňuje vytvoření potřebných sociálních vztahů a hierarchie v populacích zvěře. Naše poznatky o biologii zvěře nám umožňují vyjádřit například potřebu poměrného zastoupení vyspělé samčí a samičí zvěře v populaci. Správná sociální struktura populace pomáhá též snižovat tlak zvěře na její životní prostředí.

Navýšením společenské hodnoty lze chránit i vodící samičí zvěř. V případě jejího neoprávněného odnětí z populace je ztraceno i mládě.

U ohrožených druhů zvěře, u nichž probíhají záchranné programy, je možné mimo vlastní ceny živé zvěře (např. koroptev polní 400.- Kč) vyjádřit jejich společenskou hodnotu úměrně k celkovým nákladům na tyto programy a s nimi spojený výzkum.

Sazbu pro společenské ohodnocení doporučujeme obdobnou jako na Slovensku :

Rozpětí společenského ohodnocení

a) ohrožené taxony	2 000 - 30 000.- Kč.
b) velmi ohrožené taxony	3 000 - 80 000.- Kč
c) kriticky ohrožené taxony	5 000 - 120 000.- Kč

Společenská hodnota má svůj základ ve společenské dohodě. Je proto velmi náročné stanovit konkrétní výši společenského ohodnocení jednotlivých druhů

zvěře či dalších volně žijících živočichů. Vyjádření výše společenské hodnoty zvěře musí být výsledek kolektivní práce povolaných specialistů v oblasti biologie zvěře, mysliveckých odborníků a příslušných orgánů státní správy.

Při konkrétním stanovení společenské hodnoty zvěře doporučujeme zohlednit metodiku zpracovanou v tomto příspěvku.

Základní výhodou společenského ohodnocení zvěře a volně žijících živočichů je, že vydáním tohoto ohodnocení výnosem by byla vyřešena problematika nemajetkového charakteru zvěře a volně žijících živočichů a tím i složitá a často bezvýhodná jednání o stanovení jejich ceny na základě znaleckého posudku. Příklad možného postupu při stanovení společenského ocenění jelení zvěře je uveden v Tab. I .

Tab. I : Nezávazný příklad stanovení společenského ocenění jelení zvěře :

Jelen evropský (Cervus elaphus L.)

jelen	2 letý	3-5 letý	6-9 letý	10 a víceletý
náklady na mysliveckou péči (Kč)	14 000.-	21 – 35 000.-	42 – 64 000.-	70 000.- *
cena zvěřiny (Kč)	3 600.- *	4 800.- *	6 000.- *	7 200.- *
cena poplatkového lovu (Kč)	3 800.- *	17 500.- *	50 000.- *	155 000.-
postavení v populaci	a 2 000.-	b 7 000.-	d 27 000.-	c 15 000.-
ohroženost	0	0	b 30 000.-	c 30 000.-
společenské ocenění celkem (Kč)	16 000.-	35 000.-	110 000.-	200 000.-

laň	2 letá	3-5 letá	6-10 letá	kolouch
náklady na mysliveckou péči (Kč)	14 000.-	21 – 35 000.-	42 – 64 000.-	5 250.-
cena zvěřiny (Kč)	3 000.- *	3 600.- *	4 200.- *	2 400.- *
cena poplatkového lovu (Kč)	2 850.- *	2 850.- *	2 850.- *	1 900.- *

postavení v populaci	a 2 000.-	b 5 000.-	b 7 000.-	a 2 000.-
ohroženost	0	0	0	0
společenské ocenění celkem (Kč)	16 000.-	33 000.-	60 000.-	7 250.-

Legenda :

postavení v populaci :	a – méně důležité	1 000 - 2 000.- Kč
	b – středně důležité	2 000 - 10 000.- Kč
	c – důležité	5 000 - 20 000.- Kč
	d – velmi důležité	10 000 - 30 000.- Kč
ohroženost :	0 – žádná	0.- Kč
	a – ohrožen	2 000 - 30 000.- Kč
	b – velmi ohrožen	3 000 - 80 000.- Kč
	c – kriticky ohrožen	5 000- 120 000.- Kč

* údaj z důvodu převýšení jiným základním údajem vypuštěn

Komentář :

Současná sociální struktura stavu populace jelení zvěře v České republice je příkladem nesprávného vývoje mysliveckého hospodaření s touto zvěří. Zcela chybí, nebo je jen sporadicky zastoupena III. věková třída samčí zvěře a II. věková třída je též nedostatečně zastoupena. Lze pozorovat silné omlazení celé populace. Poměr pohlaví je výrazně posunut ve prospěch holé zvěře.

Tyto okolnosti by v současné době opravňovaly k zařazení jelenů II. a III. věkové třídy jako ohrožené části populace a odpovídajícím vyjádřením jejich společenské hodnoty zvýšit jejich ohodnocení a tím i ochranu.

Při posouzení hodnoty jelena ve stáří nad deset let byla uvažována případná vyšší hodnota poplatkového lovu než je suma hodnot celkové myslivecké péče. Z důvodu vyšší účinnosti ochrany byla do celkového ohodnocení zahrnuta tato vyšší hodnota.

Porovnáme-li tento příklad stanovení společenské hodnoty se slovenským návrhem ohodnocení z roku 1998 je patrný progresivní nárůst ohodnocení ve vztahu k věku zvěře. Tato progresse spočívá v základním vztahu výpočtu k nákladům na celkovou sumu let péče o zvěř obsažených v roční produkci populace. U trofejové zvěře se v průběhu času toto ocenění vyrovnává s případnou výší poplatkového lovu, nebo je jí dokonce přesáhnuto. Jiná situace je u zvěře holé, kde časový nárůst nákladů nemůže být vyrovnán tvorbou trofeje. Nevidíme však důvod proč by zvěř samičí měla být méně hodnocena než zvěř samčí. Z biologického hlediska je ba i významnější než zvěř samčí. Pro samičí zvěř v laktaci doporučujeme využít rozpětí v ohodnocení postavení posuzovaného jedince v populaci a zvýšit její ocenění minimálně o hodnotu voděného koloucha.